

feniks

Meer weten?

Heeft Feniks een goede (eerste) indruk bij je achtergelaten en wil je meer weten? Kijk op www.thiememeulenhoff.nl/feniks.

Heb je vragen of wil je een afspraak maken? Neem dan contact op via (033) 448 3600.

Nieuwsgierig naar de omslagen voor Feniks LRN-line onderbouw? Scan de QR code en bekijk de unieke voorwerpen en achtergrondinformatie.

Colofon

Eenmalige uitgave, september 2020
Vormgeving: Studio Fraaj BV

©ThiemeMeulenhoff, Amersfoort
Alle rechten voorbehouden

Unieke voorwerpen die iets vertellen over het vak geschiedenis

in de bovenbouw

Ontdek het **verleden**,
begrijp het **heden**.

Inhoudsopgave

Ontdek meer over...

Tijdvakken en historische contexten

De kroon en de Koh-i-Noor 2

Geschiedenis van de democratische rechtsstaat in Nederland

De strijd voor het vrouwenkiesrecht 4

Tijdvakken en historische contexten

Mao's Culturele Revolutie 6

Geschiedenis van de democratische rechtsstaat in Nederland

De illegale pers in bezettingstijd 8

Unieke voorwerpen die iets vertellen over het vak geschiedenis

in de bovenbouw

Wat heeft een vaandel, Koh-i-Noor, een rood boekje en een stencilapparaat te maken met jouw geschiedenisles?

Indrukwekkend...

Je krijgt maar één kans voor een 'goede' eerste indruk. Zo werkt het nu eenmaal in het brein. Daarom heeft team Feniks, naast het zorgvuldig samenstellen van de inhoud van de methode, met extra aandacht de omslagen van Feniks LRN-line gemaakt.

Aandacht voor... unieke voorwerpen

Op elke omslag staat een uniek voorwerp afgebeeld. Een voorwerp met een historische achtergrond en een hedendaagse betekenis: interessant als onderwerp voor jouw geschiedenisles. Daarom delen we graag met jou de omslagen van Feniks LRN-line voor de bovenbouw met unieke voorwerpen en de bijbehorende achtergrondinformatie.

Ontdek het **verleden**,
begrijp het **heden**.

feniks

Ontdek meer over de kroon en de Koh-i-Noor

De Koh-i-Noor heeft een spectaculaire geschiedenis. Via radja's, sultans en andere oosterse heersers kwam hij in de zestiende eeuw in handen van de Mogolkeizer, die een groot rijk leidde dat bijna heel het huidige India besloeg. Er waren vaak conflicten tussen het Mogolrijk en het Perzische Rijk.

In de achttiende eeuw versloeg een Perzische generaal de Mogolkeizer. Toen hij de Mogolkeizer een grote diamant afnam, was de generaal zó onder de indruk van de prachtige weerkaatsing van het licht in de diamant, dat hij uitriep: "Wat een zee van licht!" In het Perzisch is dat: Koh-i-Noor.

Zo komt de diamant aan zijn naam. Een kleine eeuw later kwam de diamant weer in bezit van de Mogols, nadat er in het Perzische Rijk een burgeroorlog was uitgebroken.

Ondertussen werkten de Britten aan het uitbreiden van hun koloniale rijk. Ze kregen steeds meer invloed in India. Het belangrijkste Indiase gebied, Punjab, werd geleid door een negenjarige keizer, maharadja Duleep Singh. Toen de Britten Punjab innamen, moest Duleep Singh veel waardevolle spullen afstaan, waaronder de Koh-i-Noor, die in zijn bezit was. Duleep Singh werd gevangengenomen en 'heropgevoed' door de Britten. Hij zou uiteindelijk naar Engeland verhuizen en bevriend raken met koningin Victoria. Zij kreeg én behield de Koh-i-Noor.

Koningin Victoria droeg de Koh-i-Noor soms als broche, zoals op deze foto uit 1870. Over de Koh-i-Noor bestaan veel mysterieuze verhalen. Zo zou de echtgenoot van de vrouw die de diamant draagt, snel sterven. Albert, de echtgenoot van koningin Victoria, werd maar 42 jaar oud. Victoria bleef tientallen jaren om hem rouwen. Is de vroege dood van Albert toeval, of ...?

Specificaties

Tijdvakken en historische contexten
318 pagina's

Niveau
4/5 HAVO

ISBN online + boek
incl. extra themakatern
9789006580815

Illustratieverantwoording
Omslag: Imageselect
Beeld pagina 2:
Alamy Stock Photo,
Shawshots

Beeld op het omslag

Op de voorzijde van dit boek is de kroon van de Britse monarch afgebeeld. Een van de diamanten waarmee de kroon is versierd, heeft een interessante geschiedenis. Deze diamant, de Koh-i-Noor, is afkomstig uit India. Al eeuwenlang was de diamant steeds in bezit geweest van de persoon die op dat moment in India de meeste macht had. Toen de Britten grote delen van India veroverden, kwam de Koh-i-Noor in Britse handen. De diamant werd naar Londen gebracht en aan koningin Victoria gegeven. Sindsdien is de Koh-i-Noor in bezit van het Britse koningshuis.

Veel mensen vinden dat de Koh-i-Noor niet in Londen thuishoort, maar in India of Pakistan, twee landen die vroeger deel uitmaakten van Brits-Indië.

Ontdek meer over de strijd voor het vrouwenkiesrecht

Voor de oprichting van de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht deden feministen als Wilhelmina Drucker en Aletta Jacobs mee aan demonstraties voor algemeen kiesrecht. De teksten en afbeeldingen op de vaandels en spandoeken waarachter zij liepen, waren daarop gericht. Maar ze merkten dat het de meeste demonstranten vooral ging om algemeen kiesrecht voor mannen. Het voelde ook vreemd dat geen van de vaandels expliciet de eis voor vrouwenkiesrecht uitdroeg. Toen de Wereldbond voor Vrouwenkiesrecht besloot dat er een eigen vaandel moest komen, ontwierp kunstenares Rosa Manus een daarvan afgeleid Nederlands vaandel. Dat ontwerp werd vervolgens gebruikt voor alle lokale vaandels. Onderaan, in een cirkeltje, stond het embleem van de internationale vrouwenbeweging: Vrouwe Gerechtigheid voor een opgaande zon, omringd door de woorden jus suffragii, Latijn voor het recht om te stemmen.

Voortaan marcheerden de feministen achter zulke vaandels door steden en dorpen.

Embleem van de internationale vrouwenvereniging

Volgens de letter van de wet waren vrouwen in de negentiende eeuw niet uitgesloten van kiesrecht. Daarin stond immers dat 'Nederlanders' kiesrecht hadden. Vrouwen waren toch ook Nederlanders? Aletta Jacobs besloot dat te testen. Zij wilde zich als eerste vrouw op de kieslijst laten zetten in Amsterdam. Maar zij werd geweigerd. Het argument was dat volgens de geest van de wet met 'Nederlanders' Nederlandse mannen werden bedoeld. Om nieuwe problemen te voorkomen, stond in de nieuwe grondwet van 1887 niet meer 'Nederlanders', maar 'mannelijke ingezetenen'. Niet vreemd dus dat Aletta Jacobs en andere maatschappelijk bewuste vrouwen daarop verenigingen oprichtten voor 'het bevorderen van het maatschappelijk belang der vrouw en hare geestelijke en staatkundige ontwikkeling'. Die werden gebundeld in de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht.

Toen het in 1913 honderd jaar geleden was dat Nederland een onafhankelijk land was geworden, organiseerde de Vereeniging een grote tentoonstelling, waarin de positie van de vrouw in 1913 vergeleken met hoe het een eeuw eerder was. Koningin Wilhelmina bezocht de tentoonstelling, maar mocht van haar ministerraad niet de centrale plek van de expositie, de Kiesrechtzaal, binnen. Aan propaganda voor het immers ongrondwettelijke vrouwenkiesrecht mocht de koningin niet worden blootgesteld!

Specificaties

Themakatern Geschiedenis van de democratische rechtsstaat in Nederland
56 pagina's

Niveau
4/5 HAVO

ISBN online + boek
incl. extra themakatern
9789006580815

Illustratieverantwoording
Omslag:
Amsterdam Museum
Beeld pagina 4:
Spaarnestad, nationaal archief

De kop van de demonstratie voor vrouwenkiesrecht in 1916.

Beeld op het omslag

Het vaandel op de voorkant hoort bij de historische strijd voor vrouwenkiesrecht. Het is van de lokale Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht van Amsterdam. Overal in Nederland stichtten feministen rond het jaar 1900 afdelingen van de door Wilhelmina Drucker en Aletta Jacobs opgerichte Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht. Tijdens demonstraties droegen ze zulke vaandels. Zij eisten jus suffragii. Dit is Latijn voor kiesrecht. Onderin het vaandel zie je een vrouw die als symbool van rechtvaardigheid een weegschaal vasthoudt. Achter haar komt de zon op: dit gaat zeker lukken. Bij het demonstreren werden de vrouwen vaak uitgejouwd, maar ze kregen ook wel steun van lokale Mannenbonden voor Vrouwenkiesrecht.

Het vaandel symboliseert ook actief burgerschap. Deze vrouwen kwamen als gewone burgers in actie voor hun ideaal en werkten zo mee aan de ontwikkeling van de parlementaire rechtsstaat. De geschiedenis daarvan vind je in dit boek.

Ontdek meer over Mao's Culturele Revolutie

Nadat China in 1949 communistisch was geworden, nam de voorzitter van de Chinese Communistische Partij, Mao Zedong, de touwtjes stevig in handen. Dat ging niet altijd goed. Een poging om de economie razendsnel te hervormen liep uit op een ramp van ongekende omvang: tientallen miljoenen Chinezen overleefden de zogenaamde 'Grote Sprong Voorwaarts' niet. Na deze tragedie nam de invloed van gematigde communisten toe. Volgens Mao was dat een ernstige bedreiging voor het Chinese communisme, waarop een radicaal antwoord nodig was. Het communisme moest, om te overleven, volle kracht vooruit. In wat Mao de Culturele Revolutie noemde, moest alles dat aan de voorcommunistische tijd herinnerde, worden vernietigd. Daarbij dacht hij aan cultuurgoed, maar nadrukkelijk ook aan ideeën, normen en waarden.

Onderwijzers gaven volgens Mao vaak ouderwetse ideeën door aan hun leerlingen. Omdat de meeste onderwijzers in China niet geliefd waren, reageerden veel leerlingen zeer welwillend op Mao's oproep om antirevolutionaire ideeën te stoppen. De leerlingen mishandelden tienduizenden leraren en dwongen hen hun 'fouten' toe te geven. Vervolgens drongen de opgezweepte en geïndoctrineerde jongeren overal in de steden huizen, winkels en andere gebouwen binnen. Troffen ze iets aan dat volgens hen niet paste bij Mao's leer, dan vernietigden de jongeren dat. Ze takelden de eigenaar toe en vermoorden zelfs enkele miljoenen mensen. Mao zweepte de jongeren verder op met agressieve toespraken en massabijeenkomsten.

Na enkele jaren was zijn machtspositie, die door de mislukking van de Grote Sprong Voorwaarts was beschadigd, hersteld. Hij was de Grote Leider, van politieke concurrentie was geen sprake meer. Mao dirigeerde de jongeren vervolgens naar het platteland. Officieel om ook daar de Culturele Revolutie te verspreiden, maar er was ook een meer praktische reden: de samenleving was door het massale geweld veranderd in een anarchie. Door de jongeren over het platteland te verspreiden, konden ze elkaar niet meer opzweepen en keerde de rust langzaam terug.

Op een bijeenkomst in 1968 dragen zogenaamde Rode Gardisten spandoeken, een foto van Mao én Rode Boekjes met zich mee. De Rode Gardisten waren jongeren en jongvolwassenen die overtuigd waren van het belang van de Culturele Revolutie. Ze vereerden Mao als een god. Mao noemde hen 'zijn revolutionaire stoottroepen'

Specificaties

Tijdvakken en historische contexten
380 pagina's

Niveau
4/5/6 VWO

ISBN online + boek
incl. extra themakatern
9789006580846

Illustratieverantwoording
Omslag: Shutterstock,
Mappa Melvin
Beeld pagina 6:
Wikimedia Commons

Beeld op het omslag

Op de voorzijde van dit boek zijn twee voorwerpen afgebeeld die door honderden miljoenen Chinezen bij zich werden gedragen. Midden jaren zestig stelde China's communistische leider Mao Zedong dat er te veel anticommunistische invloeden in China waren. Om die onschadelijk te maken, was een Culturele Revolutie nodig waarin alles dat herinnerde aan het voorcommunistische China, moest worden vernietigd. Wie andere kleding droeg dan het 'Mao-uniform', waarvan het petje een onderdeel was, laadde de verdenking van anticommunisme op zich. Het Rode Boekje, waarvan vele miljarden exemplaren zijn gedrukt, bevat citaten van Mao. Wie die niet kende, was eveneens verdacht. De Culturele Revolutie zorgde voor vreselijk veel leed. Miljoenen mensen kwamen om het leven en de materiële schade was enorm.

Ontdek meer over de illegale pers in bezettingstijd

Op 13 maart 1941 executeerde een Duits vuurpeloton drie organisatoren van de Februaristaking en vijftien 'Geuzen' op de Waalsdorpervlakte bij Den Haag. De Geuzen hadden Bernard IJzerdraat geholpen bij het overschrijven en verspreiden van het eerste illegale blaadje dat tijdens de bezetting verscheen, Geuzenberichten, later omgedoopt in De Geus van 1940. Het ging om kettingbrieven, handgeschreven oproepen om wapens te verzamelen voor een Geuzenleger en andere oproepen tot verzet. IJzerdraat verstuurde die naar kennissen en vrienden, die de brief overschreven en doorstuurden. Al gauw praatte iemand zijn mond voorbij en de Duitsers kregen vijftien Geuzen te pakken, waaronder Bernard IJzerdraat.

IJzerdraats dappere, maar misschien wat naïeve vorm van actief burgerschap betekende het begin van de illegale pers in bezet Nederland. Tijdens de bezetting zouden in totaal 1300 grote en kleine illegale bladen verschijnen met een gezamenlijke oplage van meerdere miljoenen.

Actief burgerschap toen: tekenaar Rob Korpershoek vergelijkt de strijd van de Duitsers tegen de illegale bladen met die van Don Quichot tegen windmolens (januari 1945).

De journalist Frits Goedhart startte in juli 1940 de 'Nieuwsbrief van Pieter 't Hoen'. Hij bood daarmee een tegenwicht tegen de legale pers, die door de Duitsers werd gecensureerd. Maar ook verzetste hij zich tegen het idee dat een uiteindelijke Duitse overwinning onvermijdelijk was en dat je je maar beter bij deze nieuwe situatie kon neerleggen. Hij pleitte voor verzet in plaats van aanpassing. Zijn krant werden gedistribueerd via filialen, die de oplage voor de eigen regio stencilden. Het risico op ontdekking was groot. Daarom besloot Goedhart na verloop van tijd het blad op één plek te drukken en daarna over het land te verspreiden. Uit de Nieuwsbrieven groeide een volwaardige illegale krant, Het Parool (februari 1941). Andere verzetskranten waren Vrij Nederland en Trouw.

Een van de problemen rond verzetsbladen was dat je niet zomaar papier of drukinkt kon kopen, laat staan een drukpers. Vrijwel alle illegale bladen verschenen op gestolen of stiekem gegeven papier. Ze werden gestencild bij iemand thuis, of in het geheim gedrukt in een legale drukkerij. In 1943 werd een complete illegale drukkerij annex uitgeverij opgericht, De Bezige Bij. De eerste publicatie was een gedicht van Jan Campert, getiteld Het lied der achttien dooden. Het ging over de achttien van de Waalsdorpervlakte, die volgens de dichter hun leven hadden ingezet voor de vrijheid. Werken aan illegale bladen was een heel gevaarlijke vorm van actief burgerschap.

Specificaties

Themakatern Geschiedenis van de democratische rechtsstaat in Nederland
64 pagina's

Niveau
4/5/6 VWO

ISBN online + boek
incl. extra themakatern
9789006580846

Illustratieverantwoording
Omslag:
Diederik Schiebergen
Beeld pagina 8:
Beeldbank WO2,
Rob Korpershoek

Beeld op het omslag

Op de voorkant zie je een fiets en een stencilapparaat. Een stencilapparaat was een eenvoudig kopieerapparaat dat werkte op elektriciteit. In dit geval drijft het achterwiel van de fiets het stencilapparaat aan doordat het vrij kan ronddraaien en met een aandrijfriem met het apparaat is verbonden. Deze combinatie staat in het Verzetsmuseum in Amsterdam. In 1940 hief de Duitse bezetter de vrijheid van drukpers op. Alle media werden voortaan gecensureerd. Hoe hartstochtelijk de meeste Nederlanders van hun vrijheid van meningsuiting hielden, blijkt uit de vele illegale bladen die al snel werden geproduceerd en verspreid. Dat op deze vorm van actief burgerschap hoge straffen stonden, voorkwam dit niet. In 1944, toen aan vrijwel alles gebrek was, werd de elektriciteit voortdurend afgesloten. Creatieve geesten bedachten daarom deze combinatie van een fiets en een stencilmachine, zodat hun illegale blad toch kon blijven verschijnen. Een vrije pers is een levenswaarde voor democratie. Dat gold niet alleen toen, maar ook nu.